

**BOZOR IQTISODIYOTIDA INSON RESRURLARIDAN SAMARALI
FOYDALANISH**

Doliyev Qamariddin Abdumajid o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Iqtisodiyot fakulteti inson resurslarini boshqarish yo'nalishi talabasi

email: doliyevqamariddin@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqola bozor iqtisodiyotida inson resurslaridan samarali foydalanishni ko'rib chiqqan holda tahlil qilingan. Bundan tashqari ushu maqolada bozor iqtisodiyoti nima? Bozor iqtisodiyotida inson resurslarini ahamiyati va bozor iqtisodiyotida inson resurslaridan samarali foydalanish usullari xususida so'z yuritimiz. [1]*

Kalit so'zlar: *bozor iqtisodiyoti, inson resurslari, mehnat resurslari, korxonalar*

EFFECTIVE USE OF HUMAN RESOURCES IN THE MARKET ECONOMY

Abstract: *This article is analyzed considering the effective use of human resources in the market economy. Also, what is a market economy in this article? We will talk about the importance of human resources in the market economy and methods of effective use of human resources in the market economy. [1]*

Keywords: *market economy, human resources, labor resources, enterprise*

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti - bu tovar va xizmatlarni ishlab chiqarish, taqsimlash va sotish faqat talab va taklif kuchlari tomonidan boshqariladigan iqtisodiy tizimdir. Bozor iqtisodiyoti sharoitida fuqarolar va korxonalar davlat tomonidan tartibga solinmasdan va aralashuvsiz o'zlari xohlagancha tovar va xizmatlarni sotib olish va sotishda erkindir. Tizim ishlab chiqaruvchilar o'rtasidagi raqobatga asoslanadi, buning natijasida mahsulot va xizmatlar samarali va maqbul narxda ishlab chiqariladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narxlar talab va taklifga qarab belgilanadi. Bu shuni anglatadiki, agar mahsulotga talab yuqori bo'lsa, narx ko'tariladi, talab past bo'lsa, narx tushadi. Ishlab chiqaruvchilar talabni qondirish uchun kerak bo'lganda ishlab chiqarishni ko'paytirish yoki kamaytirish orqali ushbu narx signallariga javob berishadi. Bozor iqtisodiyoti ko'pincha kapitalizm bilan bog'liq, ammo hamma bozor iqtisodiyoti kapitalistik emas. Bozor sotsialistik iqtisodiyoti ham borki, ular ishlab chiqarish vositalariga jamoaviy mulkchilikka asoslangan, lekin tovarga yakka tartibda egalik qilishga imkon beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METADALOGIYASI

Har qanday bozor iqtisodiyotining muvaffaqiyati uchun inson resurslari muhim ahamiyatga ega. Malakali va g'ayratli xodimlar innovatsiyalar, samaradorlik va iqtisodiy o'sishning harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Maxsus ishchi kuchi bo'lmasa,

kompaniyalar mahsulot va xizmatlarni samarali ishlab chiqara olmaydi yoki iste'molchilar talablarini qondira olmaydi. Bundan tashqari, yuqori malakali va bilimli ishchi kuchi investitsiyalarni jalb qiladi va iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida o'sishni rag'batlantiradi. Shu sababli, ta'lim, o'qitish va rivojlanish orqali inson resurslariga sarmoya kiritish zamonaviy bozor iqtisodiyotida raqobatbardosh ustunlikni saqlab qolish uchun juda muhimdir. Mehnat resurslariga ega bo'lishning asosiy ahamiyatidan tashqari, bozor iqtisodiyotida inson resurslari ko'p jihatdan hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu yerda bir nechta qo'shimcha fikrlar mavjud:

1. Malakali xodimlar innovatsiyalarni targ'ib qiladi: Xodimlarni rivojlantirish va o'qitishga ustuvor ahamiyat beradigan tashkilotlar o'z ishchi kuchlarini ijodiy fikrlashga va muammolarga yangi yechim topishga undaydi. Bu, o'z navbatida, innovatsiyalarni rag'batlantiradi va yanada samarali ish oqimlari yoki hatto butunlay yangi mahsulotlarni yaratishga olib keladi.

2. Kuchli HR amaliyotlari xodimlarni ushlab turishni yaxshilaydi: Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtidorli xodimlarni yollash va saqlab qolish muhim ahamiyatga ega. Xodimlarni jalb qilish, tan olinishi va rivojlanishini birinchi o'ringa qo'yadigan HR amaliyotlariga ustunlik berish orqali kompaniyalar ishlaymay qolish darajasini pasaytirishi va o'zlarining eng yaxshi ko'rsatkichlarini saqlab qolishlari mumkin. Ishdan bo'shatish juda qimmat va ko'p vaqt talab qilishi mumkin, shuning uchun qimmatli ko'nikmalar va iste'dodlarni namoyish etadigan xodimlarni saqlab qolish biznesni rivojlantirishga yordam beradi.

3. Kadrlar ish joyi madaniyatini o'rnatadi: tashkilotning madaniyati va muhiti uning muvaffaqiyati uchun muhimdir. Ijobiy va qo'llab-quvvatlovchi madaniyat mahsuldorlikka, ishtirok etishga va xodimlarning qoniqishiga yordam beradi. HR jamoasi buni ushbu maqsadlarni qo'llab-quvvatlaydigan siyosatlar yaratish, menejerlarni ilg'or tajribalarga o'rgatish va ochiq muloqot kanallarini targ'ib qilish orqali amalga oshiradi.

4. HR amaliyotlari tashkilot rivojlanishi uchun zarur: HR tashkilot ehtiyojlarini baholashda va biznes muvaffaqiyati yoki muvaffaqiyatsizligiga qaysi omillar olib kelishini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Ma'lumotlarga asoslangan ushbu yondashuv resurslarning eng katta ehtiyoj bo'lgan sohalarga taqsimlanishini ta'minlaydi va biznes maqsadlari ham iqtisodiy, ham ijtimoiy jihatdan ta'sir qiladi. Umuman olganda, inson resurslaringizni rivojlantirishga sarmoya kiritish nafaqat ishchi kuchingiz farovonligi, balki umumiy iqtisodiy taraqqiyot uchun ham foydali bo'lishi mumkin.

MUHOKAMA

Bozor iqtisodiyoti sharoitida har qanday korxonada muvaffaqiyatining hal qiluvchi omili inson resurslaridan samarali foydalanish hisoblanadi. Inson resurslaridan samarali foydalanish bo'yicha ba'zi maslahatlar:

1. To'g'ri odamlarni yollang: Ishga va kompaniya madaniyatiga mos keladigan shaxslarni ishga oling.

2. Ta'lim va rivojlanish imkoniyatlarini taqdim eting: xodimlarga o'z malakalari va bilimlarini oshirish imkoniyatlarini taklif qiling, bu esa xodimga ham, kompaniyaga ham foyda keltiradi.

3. Aniq taxminlarni belgilang: xodimlarga ish rollari, mas'uliyatlari va umidlarini aniq yetkazing.

4. Ochiq muloqotni rag'batlantirish: Xodimlar o'z g'oyalari va tashvishlarini bildirishi mumkin bo'lgan ochiq muloqot muhitini yarating.

5. Raqobatbardosh tovon va imtiyozlarni taklif qiling: Raqobatbardosh ish haqi va imtiyozlarni taklif qilish eng yaxshi iqtidorlarni jalb qilish va saqlab qolishga yordam beradi.

6. Xodimlarning ish faoliyatini tan oling va mukofotlang: yaxshi ishlagan xodimlarni tan oling va mukofotlang, bu esa ma'naviyat va samaradorlikni oshirishi mumkin.

7. Samarali ish jarayonlarini amalga oshiring: Maksimal samaradorlikka erishish va chiqindilarni kamaytirish uchun ish jarayonlarini soddalashtiring.

8. Jamoada ishlashga urg'u bering: umumiy maqsadlarga erishish va samaradorlikni oshirish uchun xodimlar o'rtasida jamoaviy ish va hamkorlikni rag'batlantirish.

9. Xavfsiz va sog'lom ish muhitini ta'minlang: Ish joyi xavfsiz va sog'lom bo'lishini ta'minlang, bu esa xodimlarning farovonligini oshirishi, ishdan bo'shashini kamaytirishi va samaradorlikni oshirishi mumkin.

10. Uzluksiz o'rganish madaniyatini tarbiyalash: xodimlarni o'z malaka va bilimlarini doimiy ravishda oshirishga undash, bu esa innovatsiyalar va o'sishga olib kelishi mumkin.

11. Texnologiyadan samarali foydalaning: takrorlanuvchi vazifalarni avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirish uchun texnologiyadan foydalaning, shu bilan birga xodimlar texnologiyadan samarali foydalanish uchun zarur ko'nikmalarga ega bo'lishini ta'minlashga harakat qiling.

Ushbu qo'shimcha strategiyalarni amalga oshirish orqali korxonalar bozor iqtisodiyoti sharoitida inson resurslaridan samarali foydalanishni yanada oshirishi mumkin, bu esa samaradorlikni oshirish, raqobatbardoshlikni oshirish va barcha manfaatdor tomonlar uchun yaxshi natijalarga olib keladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bozor iqtisodiyotida inson resurslari muhim rol o'ynaydi. Yaxshi tayyorlangan va motivatsiyalangan ishchi kuchi innovatsiyalar, samaradorlik va iqtisodiy o'sishni oshirishga hissa qo'shishi mumkin. HR xodimlarning rivojlanishini birinchi o'ringa qo'yadigan, innovatsiyalarni rag'batlantiradigan qo'llab-quvvatlovchi ish muhitini yaratishda juda muhimdir; ochiq muloqot va natijada tashkilot muvaffaqiyatiga olib keladi. Inson resurslarini rivojlantirishga sarmoya kiritish

iqtisodiy taraqqiyotga yordam berish va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashning ajoyib usuli hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. <http://shrm.org>
2. <http://weforum.org>
3. <http://ilo.org>
4. Bozor iqtisodiyoti / T.Ergashev S.S. G'ulomov R.X. Shodiyev M.L. Tursunxo'jayev I.Sobirov S. X. Fayzullayev A. N. Samadov / Toshkent-2005
5. Mehnat iqtisodiyoti / Abdurahmonov Q.X Shoyusupova N.T Bakieva I. A / Toshkent-2011
6. Iqtisodiyot nazariyasi / Gaibnazarova Z.T Isamuhametov Sh.A / Toshkent-2020